

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

Before ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ ਜੇ.

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 9 ਹੋਰ,—ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1964 ਦਾ ਸਿਵਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 515:

ਕੇਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V)—ਆਰਡਰ 16 ਨਿਯਮ 1— ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ—ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਜੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ—ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ 16, ਕੇਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908 ਦਾ ਨਿਯਮ 1, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤ੍ਰਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤ੍ਰਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਜੇਕਰ ਦਰਖਾਸਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਵੀਸੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ 16, ਨਿਯਮ 1, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਧਿਰ, ਦੋਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ

-2-

ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੇਰਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਜੇ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ, ਪਰੰਪਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਵਿਵੇਕ, ਸਮਾਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਬੱਧ, ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤ੍ਰਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੇ ਉਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤ੍ਰਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦਾ ਕੇਸ ਨਿਯਮ 1, ਆਰਡਰ 16 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ: ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅੜਿੱਕਾ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਏਕਤਾ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨਤ ਸਥਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗਣਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ

-3-

ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਰਗੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੱਜ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੈ। ਜੱਜ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਕੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਟਕਣਾ "ਨਿਆਂਇਕ" ਉਪਨਾਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਆਜ਼ਾਦ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਸੂਚਕਾਂਕ ਜਾਂ ਬੈਰੋਮੀਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇੱਕ ਮਾਪਦੰਡ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਤਰਤੀਬ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਬਣਤਰ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹਰ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ

ਦਾ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

-4-

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼, ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਰਕ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਹਿਲਮਦ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੋਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ, ਸਨਮਾਨਜਨਕ, ਆਦਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਤੇ "ਪੀ.ਓ. ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ"। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

1918 ਦੇ ਐਕਟ VI ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 115 ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ਼ਿਰ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜ਼ੀਰਾ, ਮਿਤੀ 24 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਜੋ 24 ਜੁਲਾਈ 1964 ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 29 ਅਗਸਤ, 1964 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਐਸ ਐਸ ਮਹਾਜਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ

ਵਕੀਲ ।

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਨਿਰਣਾ

ਦੁਆ, ਜੇ.—ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ 24 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਦੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਮੁਦਈ ਦੀ ਸੋਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ 24 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 29 ਅਗਸਤ, 1964 ਤੱਕ

ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਕਾਪੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਵੀ ਮੈਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਕੱਢਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਅੰਦਾਜ਼ੇ-ਕੰਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਤੋਂ। ਆਰਡਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈ, ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਇਕਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼

-5-

ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਤੀਸਰੇ ਗਵਾਹ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 24 ਜੁਲਾਈ 1964 ਨੂੰ ਕੇਸ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਬੁਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੂਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1963 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ, ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਡਾ.ਡੀ.ਡੀ.ਪੁਰੀ, ਉਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਰਜਨ ਇੰਚਾਰਜ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਿਆਰੇ ਲਾਈ, ਐੱਸ.ਐੱਚ.ਓ., ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਕਾਬੁਲ ਸਿੰਘ, ਏ.ਐੱਸ.ਆਈ., ਥਾਣਾ, ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ 115 ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ 20 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ 14 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ 20 ਅਗਸਤ, 1962 ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ 25 ਸਤੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਬੂਤ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 1963 ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਫੀਸ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 23 ਅਕਤੂਬਰ, 1963 ਨੂੰ, ਅਹਿਲਮਦ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨੇਟ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸ ਨੂੰ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਹਿਲਮਦ ਦੁਆਰਾ ਨੇਟ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ 23 ਨਵੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 23 ਨਵੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ 21 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ

ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 30 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸ. ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ 30 ਜਨਵਰੀ, 1964 ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 30 ਜਨਵਰੀ, 1964 ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ 21 ਫਰਵਰੀ, 1964 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੇਸ ਦੁਬਾਰਾ 21 ਫਰਵਰੀ, 1964 ਤੋਂ 24 ਮਾਰਚ, 1964 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 24 ਮਾਰਚ, 1964 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ

-6-

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੇਸ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964 ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ 10 ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰੀਡਰ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ 29 ਮਈ, 1964 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 24 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਰੀ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਨਹੀਂ। ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਵੀ ਐਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਅਸਮਰਥ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 29 ਅਗਸਤ, 1964 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਇੱਛੁਕ ਸੀ। ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਦਈ ਲਈ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਤ੍ਰਾਂ ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਰਸ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰਥਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਕਸਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ 24 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ

ਬਾਅਦ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਦਈ ਦੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ, ਮੈਂ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਕਿ ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖੋ।

ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਆਰਡਰ 16, ਨਿਯਮ 1, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ

-7-

ਹੈ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਪਲ ਲਈ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜੇਕਰ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ: ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਈ, ਆਦਿ, ਬਨਾਮ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ (1) . ਇਹ Mst ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਲੀਫੰਨੀਸਾ ਵਿ. ਅਲੀਮੁੱਲਾ (2), ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਰਜ਼ੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ, 1932 ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜਿਆ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼

ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ. ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਗਵਾਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਰਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ: ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੇਰਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ: ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਜੇ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਪਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਵਿਵੇਕ,

-8-

ਸਮਾਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਬੱਧ, ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਆਰਡਰ 16 ਦਾ ਨਿਯਮ 1-ਏ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਮਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। . ਨਿਯਮ 16 (1) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਹਰ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋਣ ਤੱਕ। ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 17 ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਉਪ-ਨਿਯਮ (3), ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਉਪ ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ

ਗਵਾਹੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਅਸੁਵਿਧਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਪੈਰਾ 14, ਅਧਿਆਇ 1-ਐਚ, ਪੀ. 40, ਹਾਈ ਦੇਖੋ ਅਦਾਲਤੀ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼, ਭਾਗ I।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦਾ ਕੇਸ ਨਿਯਮ 1, ਆਰਡਰ 16 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਬੇਵਕੂਫੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ: ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦਾ

-9-

ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅੜਿੱਕਾ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਏਕਤਾ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਸਥਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੀ.ਆਰ. 479, 1963, ਵਿਚ 26 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਣਰਾਜ

ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਰਗੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ। ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜੱਜ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੈ। ਜੱਜ ਦੀ ਇੱਛਾ

-10-

ਪੂਰੀ ਤ੍ਰਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਕੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਟਕਣਾ "ਨਿਆਂਇਕ" ਉਪਨਾਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਜੇੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਮਹੂਰੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਆਜ਼ਾਦ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਸੂਚਕਾਂਕ ਜਾਂ ਬੈਰੋਮੀਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਇਕ ਮਾਪਦੰਡ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਸਹਿ- ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਪਰਿਪੱਕਤਾ। ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਬਣਤਰ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਣ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਤ੍ਰਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤ੍ਰਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਦਰ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਕੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹਰ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ 'ਤੇ ਇਸ

ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼, ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਰਕ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ, ਮੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ,

-11-

ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਇਸ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਵੱਲ ਮੈਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਹਿਲਮਦ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਈਲ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੋਟ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚੁਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚਿਤ, ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ, ਅਤੇ "ਪੀ.ਓ. ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ"। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਦਾਗੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਭੇਜਾਂਗਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ 3 ਮਈ, 1965 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Onam

Translator

